

Asia: VN/14998/2025

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi tupakkaverosta annetun lain ja valmisteverotuslain 72 §:n muuttamisesta.

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Ehkäisevä päihdetyö EHYT ry kiittää mahdollisuudesta lausua tupakkaverosta annetun lain ja valmisteverotuslain 72 §:n muuttamisesta. Ehkäisevä päihdetyö EHYT ry muistuttaa, että suomalaisen tupakka- ja nikotiinipolitiikan pitkänaikavälin tavoite on ollut tupakka- ja nikotiinituotteiden käytön loppuminen.

Nikotiini on voimakasta riippuvuutta aiheuttava myrkky, joka synnyttää haittoja lyhyellä ja pitkällä aikavälillä. Erityisen vaarallista nikotiini on lapsille, nuorille sekä kokemattomille käyttäjille. Heille tuotteesta voi tulla vakavia myrkytysoireita.

Esityksessä on tuotu hyvin esille, että nikotiinipussien käyttö on perusteella lisääntynyt merkittävästi nuorten ja nuorten aikuisten keskuudessa. Eurooppalaisen koululaistutkimuksen (ESPAD) mukaan 15–16-vuotiaista pojista 31 prosenttia ja tytöistä 17 prosenttia ilmoitti joskus käyttäneensä nikotiinipusseja vuonna 2024, ja päivittäin niitä oli käyttänyt 11 prosenttia pojista ja kolme prosenttia tytöistä. Korkeakouluopiskelijoiden terveystutkimus mukaan korkeakouluopiskelijoista 15 prosenttia käyttää jotain nikotiinituotetta päivittäin. Nikotiinipussien käyttö on vuoden 2024 edelleen voimakkaasti lisääntynyt helpomman saatavuuden myötä. Syntymässä on nikotiiniriippuvaisten nuorten sukupolvi, joka on aloittanut käytön yksinomaan uusilla nikotiinituotteilla.

EHYT pitää tärkeänä, että vero-ohjauksella korotetaan kynnystä aloittaa tuotteen käyttäminen tilanteessa, jossa vaikuttavuudeltaan huomattavasti tehokkaampaa laajamittaisen saatavuuden rajoittamiseen perustuvaa keinoa ei haluta käyttää.

EHYT kannattaa, että sähkösavukenesesteiden ja nikotiinipussien tupakkaveroa korotetaan keskimäärin 37 prosenttia. EHYT pitää tärkeänä, että korotukset kohdistuvat sekä vähimmäisveroon että yksikkö- ja arvoveroihin. Tällöin halvempien tuotteiden vero nousisi lähes yhtä paljon kuin keskihintaisten.

Maahantuonti

Esitysluonnoksessa ehdotetaan, että nuuskan ja nikotiinipussien verovapaa matkustajatuonti toisista EU-maista rajoitettaisiin enintään 1 000 grammaan. Tämä määrä on linjassa nykyisen tupakkalain kanssa, jonka mukaan vastaava 1 000 gramman tuontiraja tulee voimaan nikotiinipusseille 1.2.2026. Raja vastaa myös nykyistä sallittua nuuskan matkustajatuontia.

EHYT toi jo tupakkalain valmistelun yhteydessä esiin huolensa siitä, että nämä rajat ovat liian korkeita. Käytännössä nykyiset rajat tuplaavat sallitun nikotiini- ja tupakkatuotteiden verottoman tuontimäärän. Esityksessäkin todetaan, että raja on poikkeuksellisen korkea verrattuna Ruotsin nikotiinipussien verottoman matkustajatuonnin 200 gramman tai Espanjan 250 gramman rajoihin. EHYT ihmettelee, miksi hallitus haluaa tukea terveydelle haitallisten tupakka- ja nikotiinituotteiden maahantuontia verovapaudella.

Esityksessä on hyvin tuotu esiin, että tupakkalaissa sallittu nikotiinipussien matkustajatuontimäärä vastaa 2 000 annosyksikköä puolen gramman painoisia nikotiinipusseja. Nikotiinipussirasioiksi muutettuna 1 000 gramman raja tarkoittaa esimerkiksi 83 kappaletta 12 grammaa painavia rasioita. Tämän lisäksi verovapaasti voisi tuoda vastaavan määrän nuuskapusseja.

Perspektiiviksi voidaan ottaa ennen vuotta 2016 ollut tupakkalaki, jossa säädettiin maahantuonnin rajaksi 30 rasiaa. Hallitus esittää lakimuutoksessa, että nuuska- ja nikotiinipusseja voisi jatkossa tuoda Suomeen verottomasti lähes kuusinkertaisen määrän vuoteen 2015 verrattuna. Lisäksi tupakkalain 67 § mukaan savuttomien nikotiinituotteilla ei ole maahantuontirajoitusta, mikäli tuotteissa on suomen- ja ruotsinkieliset varoitusmerkintöjä.

Verovalvonnan näkökulmasta herää huoli, miten 1000 gramman verotonta rajaa valvotaan savuttomien nikotiinituotteiden osalta, jos tuotava määrä ylittää verottomuuden rajan ja tuotteet sisältävät asianmukaiset varoitusmerkinnät.

EHYT esittää, että nikotiinipussien, nuuskan, purutupakan ja nenänuuskan verovapaamatkustajatuonti kielletään. Vastaava rajoitus säädetään myös tupakkalain 63 § ja 67 §:ään. Vastaavaa esitti asiantuntijoista koostunut sosiaali- ja terveysministeriön tupakka- ja

nikotiinipolitiikan kehittämistyöryhmä vuonna 2023. Sääntelyllä ehkäistään nikotiinista aiheutuvia terveyshaittoja ja vahvistetaan veropohjaa.

Mikäli veroton tuonti sallitaan, niin määrä tulee rajata max. 200 grammaan ja tuonti tulee rajata ainoastaan henkilökohtaiseen käyttöön. Nykyinen tuonnin rajaaminen omaan käyttöön mahdollistaa tuotteiden tuomisen verottomasti perheen käyttöön tai lahjaksi. Tämä alentaa kynnystä välittää tai tuoda tuotteita harmaaseen kauppaan. Tiukentamalla maahantuonnin ehtoja ja verokohtelua voidaan nostaa kynnystä tuoda tuotteita maahan ja vähentää terveydelle haitallisen tuotteen verotonta tuontia ulkomailta.

EHYT esittää, että valtion talouden tasapainottamiseksi ja jatkovalmistelun tueksi selvitetään, kuinka paljon varustamot saavat epäsuoria yritystukia nikotiini- ja tupakkatuotteiden valmiste- ja alv-verottomuudesta.

Nikotiininesteiden verotus

EHYT kannattaa, että myös yli 20 milligrammaa nikotiinia millilitrassa sisältävät sähkösavukkeissa käytettävät nikotiininesteet sisällytettäisiin tupakkaveron piiriin. EHYT yhtyy esitettyyn näkemykseen, että muutos yhtenäistäisi sähkösavukkeissa höyrystettäväksi tarkoitetun, käytettävän ja myytävän nesteen verokohtelun nikotiinipitoisuudesta riippumatta. Lisäksi esitys voisi ehkäistä väärinkäytöksiä, kun salakuljetuksena ja että tupakkaveron alaisen nikotiininesteen salakuljetus täyttäisi myös veropetoksen tunnusmerkistön.

EHYT kannattaa, että nikotiinittomien sähkösavukeneesteiden määritelmää tarkennettaisiin käyttötarkoituksen ja verovelvollisuuden osalta esityksen mukaan.

Tupakkaveron korvamerkintä

Nikotiiniriippuvuuden ehkäisyyn keskittyviä yksilö- ja yhteisötason toimia tulisi vahvistaa ehkäisevän päihdetyön paremmalla resurssoinnilla kunnissa, hyvinvointialueilla sekä järjestöissä. Valtiontalouden säästöt ovat kohdistuneet merkittävästi ehkäisevään työhön. Tupakkavero tuotti vuonna 2023 yhteiskunnalle tuloja 1 156 miljoonaa euroa. EHYT esittää, että tupakkaveron tuotoista korvamerkittäisiin osa ehkäisevän työn toteuttamiseen, kuten aiemmin tupakkalain 27 pykälässä säädettiin.

Mikkonen Juha
Ehkäisevä päihdetyö EHYT ry

Luoto Heikki
Ehkäisevä päihdetyö EHYT ry